

Пана І. Ю.

ОПИС ЛЬОВОА 1711 РОКУ В ДАНСЬКОМУ ТРАВЕЛОЗІ: ПЕРЕКЛАД І КОМЕНТАР ¹

Публікація містить опис Львова 1711 року данською мовою і переклад українською мовою, який уперше зроблено з мови оригіналу. Також у супровідному тексті проаналізовано історичний контекст появи подорожнього щоденника Юста Юля і Расмуса Еребо та подано короткий аналіз цього історичного джерела.

Ключові слова: Юст Юль, Расмус Еребо, історія Львова, XVIII століття, Велика північна війна, подорожній щоденник, данська дипломатична місія (1709–1711).

Данська дипломатична місія (1709–1711)

Данці, на відміну від більшості європейських мандрівників, залишили не так багато писемних джерел про подорожі центром і сходом Європи у ранньомодерну добу ². Міжнародні відносини та економічні інтереси були основними причинами поїздки королівських посланців і торговельних представників до Московії, яка була давнім торговельним партнером і політичним союзником Данії у Балтійському регіоні у різних військових конфліктах, особливо проти Швеції.

Передумовами данської дипломатичної місії 1709–1711 рр., яку очолив Юст Юль, було повернення Данії на арену Північної війни. На думку істориків, найімовірніше цю місію було задумано як своєрідну розвідку та пошук переконливих аргументів для данського короля Фредерика IV і його радників, які ще вагалися щодо військового потенціалу царської Росії у цій війні та «влучності моменту» для повернення Данії на воєнну арену. Початком цієї мандрівки можна вважати декілька дат: 8 квітня 1709 р. (перший запис у щоденнику Юста Юля, у якому згадано про

пропозицію очолити місію), 11 червня 1709 р. (дата офіційної королівської інструкції для королівського посланця) або ж 17 червня 1709 р., яке було фактичним початком цієї мандрівки. Офіційним завершенням місії було відкриття Юста Юля 21 грудня 1711 р.

У дипломатичній місії Юста Юля можна виокремити декілька етапів, які мають чіткі хронологічні й географічні межі, які були зумовлені як перебігом Північної війни, так і іншими обставинами (наприклад, російсько-турецькою війною 1710–1711 рр.), що впливали на його мобільність та локацію. Перша частина цієї мандрівки тривала з початку літа до осені 1709 р. й географічно пролягла теренами Данії, Пруссії і балтійськими територіями, які вже були відвоювані у шведів (наприклад, Нарва). З осені 1709 р. до початку літа 1711 р. данський посланець перебував при царському дворі у Москві, часто відвідував Петербург, Новгород та інші російські міста. Цей період місії був насичений спілкуванням із царем і російською елітою, європейськими послами при дворі Петра I, відвідуванням православних святинь і знайомством із тогочасними росіянами і їхньою культурою. Наступна частина дипломатичної місії тривала від початку червня до середини серпня 1711 р. За ці три місяці данському посланцеві вдалося відвідати «Російську», «Козацьку» і «Польську» України ³. Останній етап подорожі данців припав на кінець серпня — осінь 1711 р. і географічно охопив також інші терени Речі Посполитої,

¹ Ця стаття частково містить матеріали, що були використані у англійській публікації авторки: Iryna Para, “Vejen over Lemberg: A Dane’s Impressions of Lemberg/Lviv in 1711: Just Juel and His Travels through the Polish–Lithuanian Commonwealth”, *Studia Scandinavica (Online)* 25, no. 5 (2021): 63–73.

² За укладеною американським істориком Маршалом По бібліографією існує 638 джерел (так звана *Foreign Moscovitica*), які з’явилися у період з початку XV ст. до 1700 р. та присвячені опису Російської держави іноземними мандрівниками. Аналіз авторів у бібліографії Маршала По дав нам змогу виявити лише 24 данські «позиції». Більшість із них — це звіти дипломатів і декілька подорожніх емоційно-наративів. Найвідоміший із них — тревелог Якоба Ульфелдта “Hodoerogicon Ruthenicum” (див.: Marshall Poe, *Foreign Descriptions of Muscovy: An Analytic Bibliography of Primary and Secondary Sources* (Columbus, Ohio: Slavica Publishers, 1995)).

³ Українські території, які були частиною Речі Посполитої та Російської держави, отримали у данському тревелозі такі окреслення: «Російська Україна» (“Ryssziske Ukrainien”), «Польська Україна» (Pohlske Ukrainien) та «Козацька Україна» (“Cosaquiske Ukrainien”) або «Козацька держава/земля» (“Cosaquenland”).

звідки Юст Юль розпочав своє повернення до Данії з огляду на завершення місії та офіційне відкликання.

Щоденник Юста Юля і Расмуса Еребо як історичне джерело

Точкою відліку в історії появи цього джерела формально можна вважати королівську інструкцію⁴ (датовану 11 липня 1709 р.), в якій Юсту Юлю наказано описувати все те, що трапиться з ним під час виконання дипломатичної місії, а також *in publicis*⁵. Отже, форму та зміст цього джерела визначили данський король Фредерик IV і його таємні радники.

Опис данської дипломатичної місії 1709–1711 рр. було втілено у формі «подорожнього щоденника». Цікаво, що у данському оригіналі для характеристики жанру цього его-нарративу по чергово використовують французьке слово *journal* (укр. «журнал», «щоденник») і данське словосполучення *daglige fortællinger* (укр. «щоденні записки»). Проте вже у вступній статті до публікації цього джерела наприкінці XIX ст. Г. Грове використовував інший данський термін — *dagbogsopptællinger* (укр. «щоденникові записки»).

Подорожній нарратив данського мандрівника Юста Юля формувався на основі чернеток його щоденних записок. На жаль, оригінали першої версії щоденника не збереглися до наших днів, їх не було виявлено серед архівних матеріалів. Цей факт установив ще Г. Грове під час підготовки джерела до публікації. Так само тоді було встановлено і факт втрати чистової (тобто третьої) версії тексту, яку переписував королівський секретар для короля Фредерика IV⁶. Тож єдину збережену версію цього щоденника можна вважати «другою чернеткою», яка була синтезом подорожніх нотаток із виправленнями та коментарями.

Рукописний оригінал щоденника зберігається в Копенгагені, у Національному архіві Данії (Rigsarkivet)⁷. Матеріали дипломатичної місії

Юста Юля зібрано в окремій архівній колекції: Just Juels gesandtskabsarkiv (1709–1712)⁸. У подібний спосіб систематизовано матеріали інших данських посольств до російських правителів, які зберігаються у великому фонді під назвою «Німецька канцелярія. Відділення закордонних справ» (Tyske Kancellis Udenrigske Afdeling (TKUA)) у спеціальній колекції «Росія» (Rusland).

Архівний рукопис джерела має форму книжки, яка складається із 261 аркуша. На окремих аркушах рукопису є подвійна нумерація, яка може свідчити про спроби опрацювання джерела данськими архіваріусами в різні часи. На палітурці є паперова наклейка із написом данською мовою «Росія. Юст Юль. Щоденник 1709–1711». Щоденні записи розташовані хронологічно та об'єднані за назвами місяців року. Перший запис у щоденнику датовано 8 квітня 1709 р., останній — 24 квітня 1713 р. Ці дати можна вважати «хронологічними рамками» щоденника Юста Юля.

Події у щоденнику Юст Юль датував за григоріанським календарем (тобто за новим стилем). У царській Росії та Гетьманщині, як відомо, використовували юліанський календар, який у XVIII ст. відставав від григоріанського на 11 днів. Під час читання можна виявити, що немає регулярних щоденних записів у певні періоди місії. Такі «пробіли» в тексті виникали (за поясненнями самих данських мандрівників) через різні форс-мажорні обставини їхньої мандрівки (наприклад, похмілля, хвороби, довгі перезди тощо). Крім цього, ці записи мають, зазвичай, різний обсяг та зміст: від одного речення до кількох сторінок, що в свою чергу, вимагає уважного читання і детального аналізу їхнього змісту для формування певних припущень чи висновків.

У тексті є численні маргіналії і виправлення, які зроблено почерком, що відрізняється від основного тексту. На думку Г. Грове та інших дослідників, це засвідчує той факт, що Юст Юль і Расмус Еребо спільно конструювали текст цього щоденника.

Постать Расмуса Еребо окреслюється в нарративі Юста Юля на самому початку. Подорожній щоденник уперше згадує його як студента, якого найняли на посаду «писаря або секретаря для особистого листування» в червні 1709 р. Так випускник богословського факультету Копенгаген-

⁴ Оригінал інструкції зберігся до наших днів, проте в поганому стані. Текст цього документа німецькою мовою опублікував Г. Грове як додаток до тексту щоденника Ю. Юля (Grove, *En Rejse til Rusland*, 463–473).

⁵ Цю умову місії згадано у 15-му пункті королівської інструкції (Grove, *En Rejse til Rusland*, 472–473). Також Ю. Юль згадує про це у вступі до свого щоденника (Grove, *En Rejse til Rusland*, 1).

⁶ Grove, *En Rejse til Rusland*, III.

⁷ Arthur G. Hassø, Erik Kroman, *Danish Department of Foreign Affairs until 1770* (Cph: Rigsarkivet, 1973); E. Gigas, *Katalog over Det store kongelige Bibliotheks Haandskrifter vedrørende Norden, særlig Danmark* (Kbh., 1903); Daniel H. Thomas and Lynn M. Case, *The New Guide to the Diplomatic Archives of Western Europe*. 1st ed. (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, Inc, 1975); Patricia

Kennedy Grimsted, *Archival Rossica/Sovietica Abroad: Provenance or Pertinence, Bibliographic and Descriptive Needs. Cahiers Du Monde Russe*, vol. 34 (PERSEE: Université de Lyon, CNRS & ENS de Lyon, 1993).

⁸ Just Juels gesandtskabsarkiv (1709–1712) VA XI, Tyske Kancelli II, s. 280. TKUA, Speciel del, Rusland 104–107.

ського університету став членом дипломатичної місії. Щоденникові згадки про діяльність Расмуса Еребо написав, імовірно Юст Юль, який досить часто згадує його, на відміну від решти членів цієї місії. Малоймовірно, що сам Расмус Еребо вписував себе в канву цієї історії без погодження з данським посланцем.

Спектр обов'язків Расмуса Еребо під час місії був доволі широкий, як свідчить джерело. Він був не тільки секретарем, а й перекладачем, кур'єром, гувернером, а також проповідником. Найбільшим очевидним його внеском у цій місії, на нашу скромну думку, є компонування фінального тексту подорожнього щоденника. Рукописне джерело дає нам змогу побачити ремарки та виправлення Юста Юля в наративі, який імовірно написав Расмус Еребо після повернення з Росії у 1713 р.

Мова оригінального джерела — данська із використанням окремих слів, висловів і фраз із німецької, латинської, французької мов. Також у тексті щоденника трапляються слова і речення кирилицею, а також старослов'янські або російські слова і словосполучення, транслітеровані латиницею.

Відомо, що до моменту публікації цього щоденника данським істориком-архіваріусом Г. Грове у 1893 р. він зберігався в королівському архіві Німецької канцелярії і не був відомий історикам та іншим дослідникам. Подорожній щоденник Юста Юля було вперше опубліковано мовою оригіналу під розлогим заголовком, який, імовірно, сконструював сам Г. Грове: «Подорож до Росії в часи Петра Великого. Подорожні записки віцеадмірала Юста Юля, данського посланця в Росії, 1709–1711»⁹. У передмові данський історик зазначив, що ця публікація є намаганням «висвітлити»¹⁰ джерело, яке майже 200 років перебувало у спокої». Данське видання щоденника містить коментарі Г. Грове, алфавітний покажчик згаданих імен, географічних об'єктів і важливих понять. Наприкінці книжки є аркуш з одруківками та помилками, що трапляються в друкованому тексті.

Публікація джерела Г. Грове стала поштовхом до появи численних журнальних і газетних рецензій різними мовами, а це також посприяло публікації перекладу російською мовою, який виконав Ю. Щербачов¹¹. Пізнішим спробам надрукувати щоденник Юста Юля у ХХ ст. бракувало ґрунтовності та критичності через компілятивність коментарів і фрагментарність опубліко-

ваного тексту джерела¹². Тому більшість істориків досі користуються виданням Г. Грове або російським перекладом Ю. Щербачова. Переклад фрагментів українською мовою, який виконано з російського перекладу, опубліковано у працях Володимира Січинського¹³ та Дмитра Наливайка¹⁴. Немає повного українського перекладу цього джерела з мови оригіналу. Тому в цій публікації здійснено спробу опублікувати переклад фрагмента щоденника з данської мови.

Передумови візиту данців до Львова у 1711 р.

Візит членів данської місії до Львова відбувся певною мірою завдяки загостренню російсько-турецьких відносин, яке призвело до Прутського походу Петра I і відповідно вимушеної мандрівки данського посла за російським царем. Як відомо, військове протистояння тривало з 29 червня до 10 липня і завершилося перемовинами та укладанням Прутського трактату 12 липня 1711 р.

Проте через досить довгу дорогу з Києва про всі ці події данський посланець дізнався лише 2 серпня 1711 р. від царського гінця, і лише 10 серпня мав нагоду особисто поспілкуватися на цю тему з Петром I в Могилеві. Трохи згодом (14 серпня) данський посланець також отримав нові завдання та розпорядження від канцлера Гаврила Головкина щодо подальшої мандрівки та нової зустрічі з Петром I. Як пише Юст Юль у своєму подорожньому щоденнику, йому рекомендували «прямувати через Лемберг до Ярослава» (ориг. «tage vejen over Lemberg til Jaroslaw») ¹⁵.

Юст Юль розпочав свою мандрівку після завершення Прутської кампанії за новим маршрутом 16 серпня у Шаргороді. Проте до Львова/Лемберга данський посланець прибув лише 30 серпня. На цьому відтинку маршруту він згадував запустілі й зруйновані населені пункти (переважно малі містечка та села), нарікав на погані умови ночівлі та різні проблеми в дорозі (зокрема брак провіанту та фуражу). Як відомо з тексту джерела, Юст Юль втратив свого перекладача та декількох людей, які померли в дорозі. На цьому етапі подорожі данець часто нарікає на виснажливість мандрівки і проблеми із власним здоров'ям. Як свідчать нотатки, від 30 серпня до 6 вересня він перебував у Львові через хворобу його секретаря та інших членів почту¹⁶.

¹² J. Danielsen, *Just Juels rejse til Moskva 1709–11* (København, 1975).

¹³ В. Січинський, *Чужинці про Україну* (Авгсбург, 1946).

¹⁴ Дмитро Наливайко, *Очіма Заходу: реценція України в Західній Європі XI–XVIII ст.* (Київ, 1998).

¹⁵ Grove, *En Rejse til Rusland*, 424.

¹⁶ Grove, *En Rejse til Rusland*, 430.

⁹ Just Juel, *En Rejse til Rusland under Tsar Peter: Dagbogsop-tegnelser*. København: Gyldendal, 1893.

¹⁰ Дослівно в тексті — «принести до світла».

¹¹ Юст Юль, *Записки датского посланника при Петре Великом (1709–1711)* (Москва, 1900).

Львів/Лемберг на сторінках данського джерела

Опис Львова займає лише два аркуші в рукописі щоденника (арк. № 235, 236). У структурі опису можна виокремити зовнішню (вали, мури, замок) і внутрішню (будинки, церкви, вулиці) характеристику міста; опис населення (одяг, гендерний склад, місцева влада); політичний і міжнародний контекст у 1711 р. (Велика Північна війна, відносини короля Августа II і царя Петра I).

У данському оригіналі тогочасне місто Львів називають Лембергом (Lemberg). Як засвідчує *Moths Ordbog* (данський словник початку XVIII ст.), це місто було відоме данцям під різними назвами (наприклад, Лемборг, Лембург та ін.). Цікаво, що «данське сприйняття» Львова за структурою та описом нагадує подорожні враження інших європейських мандрівників про це місто¹⁷. Також опис міста трохи нагадує те, що відомий дослідник мобільності Дж. Уррі називає «поглядом туриста»¹⁸, оскільки члени данської дипломатичної місії не мали чітких інструкцій щодо опису територій за межами царської Росії. Отже, опис Львова у 1711 р. членами данської дипломатичної місії (Юостом Юлем і Расмусом Еребом) на сторінках подорожнього щоденника є цікавим доповненням до історії Львова у часи Північної війни, яка була причиною тривалої кризи і відповідно браку писемних джерел до історії цього міста.

Фрагмент щоденника Юста Юля та Расмуса Еребом данською мовою

Just Juel, August-September 1711, ff. 235236
August 1711

...

d: 29. Kom morgenen 1 miil til Glina, en med gode volde befæstet og beboet stad, og endnu samme afften 5 miile viidere til Lemberg og fick herberge der i forstaden.

d: 30. Rygte Jeg med mit tøg nærmere ind til byen og tog et herberge strax ved porten af byen i forstaden. Samme forstad seer ickun meget ilde ud, saasom de Svenske 8 aar tilforrn med stormer haand indtoge den og opbrændte forstæderne.

Byen er med stoere høje volde rundt om befæstet, men dend inderste deel af byen har alleene nogle smaa gammeldags muure og taarne om sig. Staden i sig selv er den skønneste af liige størrelse, som mand vil ønske at see, der udj ere mangfoldige skønne Pallatser, huusene ere meesten alle 5 lofft høje med stoere Pillarer af 4 kantet udhugne steene, overalt med skønne Zirater af Steen- huggerarbeid, vindverne ere med jernloger eller Sprinckeler forvarede.

Dog ere huusene her og der forfaldne, saasom Krigen har forarmet de fornemmeste indbyggere, at de ej kand holde deris huuze ved liige. I byen er en besynderlig prægtig bygning med en Kircke, hvor Jesviterne har deris Collegium. Kongen af Sverrig hafde ved denne byes erobring og udplyndring faet saa meget bytte, at hånd self skal have sagt, at der ej var saa meget sølf og guld udj hans heele riige, som band her i een bye hafde fundet. De Svenske toge og ud af alle Kirckerne og Klostrene alle guld og sølf Zirater, og foere over alt gruelig af stæd, dog ved stormen skaanet menniskene.

Alle mandfolck ere her klædte paa Pohlsk, derimod alt Fruentimmeret paa Fransk, saa mand intet mindre end Pohlensk væsen kunde see paa dem.

Lemberg har et Castell, beliggende paa et overmaade højt bierg, højere end de højeste spiire paa Kirckerne i byen, det er omringet med ringmuur og endeel taarne og kand beskyde alle gaderne i byen.

Her saae Jeg, hvorleedis en tsarens general, naffnlig Janus, hafde ladet et tryekt patenter udgaae i Pohlen, hvorudj band forbød, at ingen uden godsis, æris og livs fortabelsze maatte slaae sig til det Svenske partie, deslige patenter icke engang Kongen af Pohlen self uden Republikuens samtycke kand lade udgaae, hvilcket, saavel som meget andet meere forvoldte, at dend største deel af Pollackerne gandske paa Rysszerne ere forbittrede, saa de og ingen hemmelighed giøre deraf, at de ere gode Svenske, ihvorvel de Svenske med hofflighed har taget meget meere her i landet end Rysszerne med grovhed. Pollackerne gave og denne aarsag til, hvorfore de paa Rysszerne meere end paa de Svenske vare forbittrede nemlig, at de Svenske vare ankomne som tiender, og aftvungen dem stoere penge, mens, naar de hafde bragt til veje, hvis dem var paalagt, hafde hver beholdt det, hånd hafde over, i roelighed og sickerhed som i dybeste fred. Rysszerne vare derimod komne som venner, hafde dog og udskreven skatter, hvilcke, effter at de vare betalte, hafde de icke dis mindre faret fort med rofven, plyndren, stiaelen og ald offentlig vold, bortført af huusene, hvor de hafde ligget, alt hvis der var i dem.

Ja, naar de laae nogen stæder i fastetiider, paa hvilcken de ej maatte æde kiød, hafde de været saa

¹⁷ В. Січинський, «Чужинці про Львів», в *Наш Львів: ювілейний збірник 1252–1952* (Нью-Йорк: Червона Калина, 1953), 184–188; Alois Woldan & John Czaplicka, «The Imagery of Lviv in Ukrainian, Polish, and Austrian Literatures: From the Sixteenth Century to 1918», *Harvard Ukrainian Studies* 24 (2000): 75–93.

¹⁸ John Urry, *The Tourist Gaze*. 2 ed. (London: Sage, 2002).

skarnvuren, at de hafde slagtet kvæget, kastet kiødet for hundene, for at selge skindet, og forøvet meget andet meere, som vilde være alt for viidtløftigt at erindre og fortælle. Der til lagde Pollackerne dette, at deris Konge Augustus i alt dette ej hafde taget dem i forsvar, men ickun ladet tsaren raade effter eget tycke, fengsle de fornemmeste i landet uden lov og dom, som aldrig nogen tiid fra Republikens begyndelse var bort.

Commandanten her i Lemberg var en indfødt Svenske, nafnlig Cappinghausen, som var bleven catholsk. Jeg maatte her i byen blive beliggende, for at faae mine folck, som meest alle vare syge og umuelig i slig tilstand kunde reise med mig, paa foede og til sundhed igien for vildere at fortsætte min reise.

September 1711

d: 6. Begav jeg mig paa reiden igien, fick til vagt paa vejen med mig 4 dragouner af administratoren i Lemberg, en Pollaek ved nafn Oselinsky, som var en meget hofflig mand...

Переклад фрагмента щоденника Юста Юля і Расмуса Еребо українською мовою

Серпень 1711

...

29 серпня. Проїхав зранку 1 милю до Гліни (Глиняни), укріпленого хорошими валами і заселеного міста. Того ж вечора проїхав ще 5 миль до Лемберга і зупинився там у передмісті.

30 серпня. Прибув я зі своїм багажем ближче до міста і оселився відразу на передмісті біля брами. Це передмістя виглядає не так уже й погано, хоча 8 років тому шведи захопили його штурмом і спалили.

Місто укріплене великими високими валами навколо, але внутрішня частина міста має лише кілька невеликих старовинних/давніх стін/мурів і веж навколо. Саме місто є найкрасивішим з усіх, які тільки можна побачити, тут багато красивих палаців, будинки здебільшого 5-поверхові, з міцними колонами, з різьбленими/тесаними з 4 кутів каменів, скрізь є гарна кам'яна різьба, на вікнах залізні решітки або ґратчасті віконниці.

Однак будинки тут подекуди напівзруйновані, оскільки війна призвела до зубожіння основних мешканців, і вони не можуть підтримувати свої будинки в належному стані. У місті є напрочуд розкішна будівля з церквою, де єзуїти мають свій колегіум. Король Швеції, завоювавши і пограбувавши це місто, здобув стільки здобичі, що, за переказами, власноручно сказав, що в усьому його королівстві не було стільки срібла і золота,

скільки він знайшов тут, в одному місті. Шведи забрали і винесли з усіх церков і монастирів всі золоте і срібне начиння, і скрізь був жахливий безлад, але облога не завдала шкоди людям.

Всі чоловіки тут одягнені по-польськи, а жінки по-французьки, тому нічого польського на них не можна побачити.

У Лемберзі є замок, розташований на дуже високій горі, вищій за найвищі шпилі церков міста, він оточений муром і кількома вежами та може обстрілювати усі вулиці міста.

Тут я бачив, як царський генерал, на ім'я Янус, видав у Польщі патент, який забороняв, під страхом втрати майна, честі і смерті, приєднуватися до шведської сторони, таких патентів навіть сам король польський без згоди Республіки видавати не може.

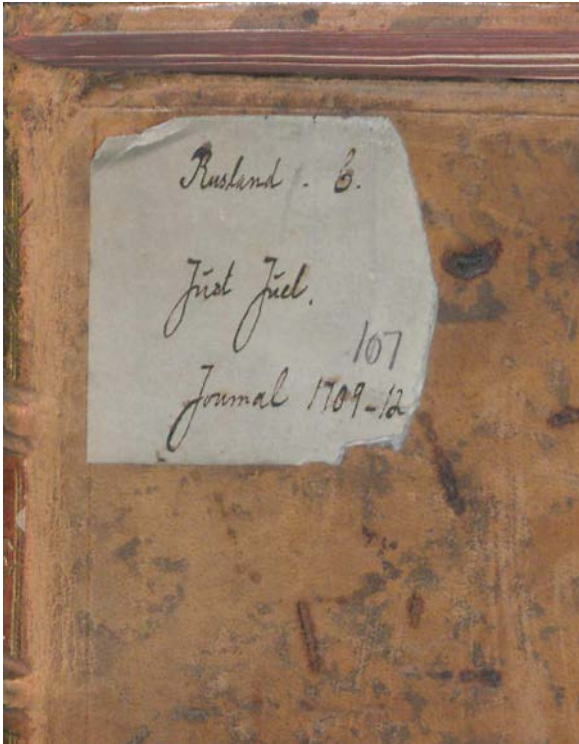
Це, а також багато іншого, викликало у більшої частини поляків неприязнь до росіян, так що вони не приховують, що вони прихильні до шведів, оскільки шведи взяли в цій країні набагато більше ввічливістю, ніж росіяни грубістю. Поляки також називали таку причину, чому вони більше невдоволені росіянами, ніж шведами, а саме: шведи прийшли як збирачі десятини і вимагали від них більше грошей, тоді як, виконавши те, що від них вимагалось, кожен залишив собі те, що йому належало, у спокої і безпеці, як у наймирніший час. Росіяни ж прийшли як друзі, але наклали податки, після сплати яких тим не менше вдалися до грабунків, розбоїв, крадіжок і всякого публічного насильства, забираючи з будинків, де вони були, все, що в них було.

Коли вони (росіяни) були в деяких місцях під час посту, коли їм не можна їсти м'яса, вони були такі злі, що різали худобу, кидали корів собакам, щоб продати шкури, і робили багато інших речей, про які було б занадто довго згадувати і розповідати. До цього поляки додавали, що їхній король Август у всьому цьому не став на їхній захист, а лише дозволяв цареві правити, як йому заманеться, ув'язнюючи найшляхетніших у країні без суду і слідства, чого ніколи, від початку Республіки, не було.

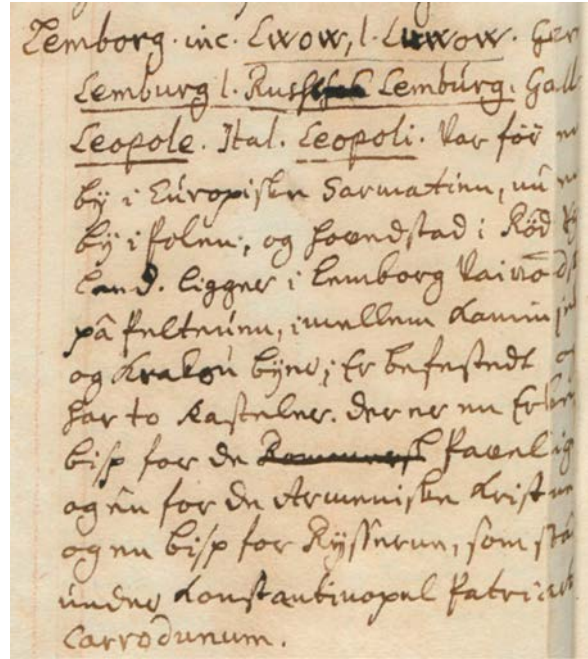
Комендантом тут, у Лемберзі, був корінний швед, на прізвище Капінгаузен, який став католиком. Я мусив залишитися у місті, щоб мої люди, більшість з яких захворіли і не могли в такому стані подорожувати зі мною, одужали, і могли продовжити мандрівку.

Вересень 1711

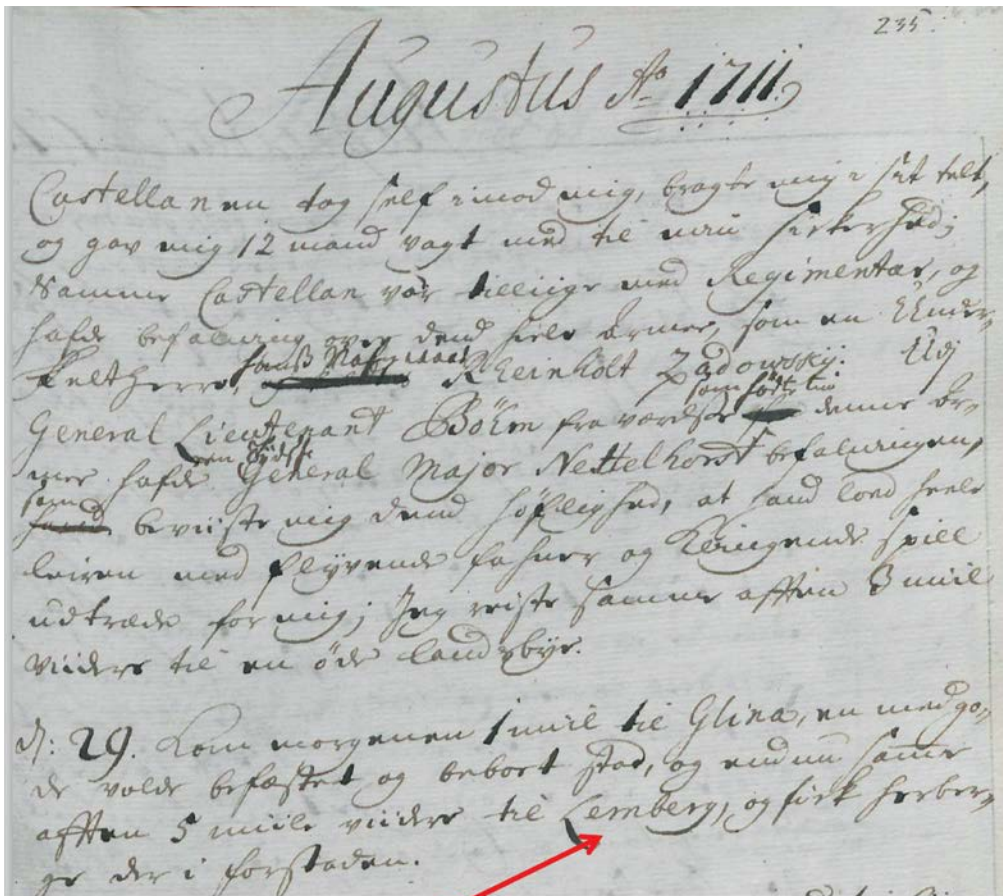
6 вересня. Я знову вирушив у дорогу, мене охороняли 4 драгунів адміністратора Лемберга, поляка, на ім'я Оселінський, дуже поважної людини.

Додаток 1. Паперова наклейка на щоденнику. Напис данською мовою: «Rusland. JustJuel. Journal 1709-12»

Додаток 2. Стаття про Львів у MothsOrborg

Додаток 3. Фрагменти аркушів № 235 і 236, де міститься опис Львова

Bibliographic References

- Danielsen, J. *Just Juels rejse til Moskva 1709–11*. København, 1975.
- Gigas, E. *Katalog over Det store kongelige Bibliotheks Haandskrifter vedrørende Norden, særlig Danmark*. Kbh., 1903.
- Grimsted, Patricia Kennedy. *Archival Rossica/Sovietica Abroad: Provenance or Pertinence, Bibliographic and Descriptive Needs. Cahiers Du Monde Russe*. Vol. 34. PERSÉE: Université de Lyon, CNRS & ENS de Lyon, 1993.
- Hassø, Arthur G., & Erik Kroman. *Danish Department of Foreign Affairs until 1770*. Cph: Rigsarkivet, 1973.
- Juel, Just. *En Rejse til Rusland under Tsar Peter: Dagbogsoptegnelser*. København: Gyldendal, 1893.
- Yul, Yust. *Zapiski datskogo poslannika pri Petre Velikom (1709–1711)*. Moskva, 1900.
- Nalyvaiko, Dmytro. *Ochyma Zakhodu: retseptsia Ukrainy v Zakhidnii Yevropi XI–XVIII st.* Kyiv: Osnovy, 1998.
- Papa, Iryna. “Vejen over Lemberg: A Dane’s Impressions of Lemberg/Lviv in 1711: Just Juel and His Travels through the Polish–Lithuanian Commonwealth”. *Studia Scandinavica (Online)* 25, no. 5 (2021): 63–73.
- Poe, Marshall. *Foreign Descriptions of Muscovy: An Analytic Bibliography of Primary and Secondary Sources*. Columbus, Ohio: Slavica Publishers, 1995.
- Sichynskyi, V. “Chuzhyntsi pro Lviv”. *V Nash Lviv: yubileinyi zbirnyk 1252–1952*. New York: Chervona Kalyna, 1953.
- — —. *Chuzhyntsi pro Ukrainu*. Augsburg, 1946.
- Thomas, Daniel H., & Lynn M. Case. *The New Guide to the Diplomatic Archives of Western Europe*. 1st ed. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, Inc, 1975.
- Urry, John. *The Tourist Gaze*. 2 ed. London: Sage, 2002.
- Woldan, Alois, & John Czaplicka. “The Imagery of Lviv in Ukrainian, Polish, and Austrian Literatures: From the Sixteenth Century to 1918”. *Harvard Ukrainian Studies* 24 (2000): 75–93.

I. Papa**A DESCRIPTION OF LVIV IN 1711 IN A DANISH TRAVELOGUE:
TRANSLATION AND COMMENTARY**

The article contains a description of Lviv in 1711 in Danish and a translation into Ukrainian, which is made for the first time from the original language. The introductory text also analyzes the emergence of the travel diary written by Just Juel and Rasmus Ærebo, and provides a brief overview of this primary source.

Keywords: Just Juel, Rasmus Ærebo, history of Lviv, 18th century, Great Northern War, travel diary, Danish diplomatic mission (1709–1711).

Матеріал надійшов 14.03.2024

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)